

Təhsil millətin gələcəyidir!

Heydər Əliyev
Heydər Əliyev

Azərbaycan
Respublikasının
Elm və Təhsil
Nazirliyinin
orqanı

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

15 dekabr 2023-cü il №48 (9056) | www.muallim.edu.az muallim@edu.gov.az

2026-cı ilə qədər məktəbəqədər təhsil səviyyəsində böyük dəyişiklik olacaq. Bir neçə ilə Azərbaycanda məktəbəqədər təhsilə cəlb olunanlar ölkədəki 1-5 yaşlı uşaqların yarısını əhatə edəcək ki, Azərbaycanda heç vaxt bu göstərici olmayıb.

BU GÜN AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMLƏRİNİN XVI QURULTAYI ÖZ İŞİNƏ BAŞLAYIR

Heydər ƏLİYEV, Ümummilli Lider

“Mən hesab edirəm ki, müstəqil Azərbaycanın birinci müəllimlər qurultayı ölkəmizin təhsilinin gələcəyi və ümumiyyətlə, Azərbaycanın gələcəyi üçün mühüm bir mərhələdir. Bizim və sizin - hamımızın vəzifəmiz ondan ibarətdir ki, bu qurultayda irəli sürülən fikirlər, təkliflər həyata keçirilsin və Azərbaycanda təhsil daha da yüksəlsin”.

15-16 dekabr tarixlərində Bakı Konqres Mərkəzində Azərbaycan müəllimlərinin XVI qurultayı keçiriləcək.

İki gün davam edəcək qurultayın birinci günündə “Ümummilli Lider Heydər Əliyev və Azərbaycan təhsili”, “İşğaldan azad edilmiş ərazilərə “Böyük Qayıdış”, “Azərbaycan dili yeni çağırışlar müstəvisində”, “Rəqəmsallaşma, süni intellekt və təhsilin transformasiyası”, “Ümumi təhsilin məzmununa müasir yanaşmalar”, “Ümumi təhsilin idarə olunmasına müasir yanaşmalar”, “Peşə təhsili və gələcək üçün bacarıqlar”, “Müəllim hazırlığı və müəllimlərin peşəkar inkişafının prioritet məsələləri”, “Elm və ali təhsilin inteqrasiyası”, “Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsilə cəlb: inklüziv, inteqrasiyalı və xüsusi təhsil”, “Məktəbəqədər təhsilin məzmunu və əhatə dairəsinin genişləndirilməsi” mövzularında panel sessiyaları keçiriləcək.

Qurultayın ikinci günündə isə “Heydər Əliyev adına təqaüd”ə layiq görülmüş tələbələrə görüş”, “İbtidai təhsildə öyrənmə və öyrətmə müxtəlifliyi”, “Azərbaycan dili və ədəbiyyat fənlərinin tədrisinə yeni yanaşmalar”, “Müasir dövrdə təbiət fənlərinin tədrisi”, “Müasir dövrdə riyaziyyat fənninin tədrisi”, “Tarix və coğrafiya fənlərinin tədrisinə yeni baxış”, “Xarici dillərin öyrənilməsi: yeni imkanlar”, “İncəsənət, texnologiya və fiziki tərbiyə fənlərinin kamil şəxsiyyətin formalaşmasında rolu”, “İnnovativ layihələr: STEAM, “Rəqəmsal bacarıqlar” və s. mövzularında panellər olacaq.

Qeyd edək ki, Azərbaycan müəllimlərinin ilk qurultayı 1906-cı ildə keçirilib. Qurultay ənənəvi olaraq 5 ildən bir təşkil edilir.

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin əməkdaşları təltif edilib

Prezident İlham Əliyev “Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin əməkdaşlarının təltif edilməsi haqqında” Sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, universitetin 100 illiyi münasibətilə ali təhsil müəssisəsinin 7 əməkdaşı “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu”, 3 əməkdaşı 3-cü dərəcəli “Əmək” ordeni, 15 nəfər isə “Tərəqqi” medalı ilə təltif edilib.

Bundan əlavə, Sərəncama əsasən, Azərbaycanda təhsilin inkişafında xüsusi xidmətlərinə və yüksək peşəkarlığına görə universitetin rektoru Ceyran Mahmudovaya “Əməkdar incəsənət xadimi”, universitetin 9 müəlliminə “Əməkdar müəllim” fəxri adı, 4 əməkdaşına isə Azərbaycanda təhsilin inkişafında uzunmüddətli səmərəli fəaliyyətinə görə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdü verilib.

SAF 2023 qaliblərinin təəssüratları

Elmira Mirzəyeva

“Qalib komanda olmaq bizi
olduqca fərəhləndirir”

Nərmin Ərəbova

“Dünya Robot Olimpiadasına
qatılmağı planlaşdırırıq”

Fuad Babayev

“Şagirdlərimiz həm yarışdılar,
həm də təcrübə topladılar”

20-ci Beynəlxalq Elm Olimpiadasında yeniyetmələrimiz 4 medal qazanıb

1 - 10 dekabr tarixlərində Tailandın Banqok şəhərində keçirilən Yeniyetmələrin 20-ci Beynəlxalq Elm Olimpiadasında (2023) məktəblilərimiz uğurla çıxış ediblər.

Olimpiadada ölkəmizi təmsil edən komandanın üzvləri 3 gümüş və 1 bürünc medal qazanıb. Belə ki, Bakı şəhəri Kəbirli liseyinin X sinif şagirdi İbrahim Valehli, Bakı şəhəri Kimya, biologiya təmayüllü respublika liseyinin X sinif şagirdləri Murad Xəlilzadə və Rəşad Ağakəşiyev gümüş medal, Bakı şəhəri Türkiyə Dəyanət Vəqfi Bakı türk liseyinin X sinif şagirdi Dilarə Yaşarlı isə bürünc medal əldə ediblər.

Məktəblilərimizi təbrik edir və onlara daha böyük uğurlar arzulayırıq!

PISA-2022 tədqiqatı: nəticələrə baxış

Andreas Şleyxer: “Hesabatdan alınacaq dərslər var”

İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) Beynəlxalq Şagird Qiymətləndirmə Proqramının (PISA) 2022-ci il tədqiqatının nəticələrini açıqlayıb.

Tədqiqatda 81 ölkədən 690 min 15 yaşlı təhsilalanın riyaziyyat, oxu və təbiət elmləri sahəsində savadlılıq səviyyəsi qiymətləndirilib. Hər 3 ildən bir yayımlanan PISA tədqiqatı (bu dəfə koronavirus pandemiyasından sonra bir il təxirə salınıb) hökumətlərin diqqətlə izlədiyi global etalona çevrilib. 2000-ci ildən tərtib olunan PISA təh-

sil sistemlərinin səmərəliliyini qiymətləndirir. Hər dəfə bu 3 sahədən biri daha ətraflı nəzərdən keçirilir. Bu dəfə təhsil sistemlərinin riyaziyyat sahəsində səmərəliliyinə daha ətraflı baxılıb. İştirakçılar bir saat riyaziyyatla bağlı sualları cavablandırıb, digər bir saat isə oxu, elm və ya yaradıcı təfəkkürün qiymətləndirilməsinə sərf olunub. Məktəb və şəxsi həyatla bağlı yekun sorğu da tədqiqatın bir hissəsi olub. OECD ölkələrindəki şagirdlərin orta hesabla 69% -i ən azı əsas riyaziyyat biliklərinə sahibdir.

2023-cü ilin böyük kəşfləri

İsveçdə Nobel mükafatları təqdim olunub

Stokholm Filarmoniyasında 2023-cü ilin Nobel mükafatlarının təqdim olunma mərasimi keçirilib. Mərasim hər il olduğu kimi, bu dəfə də 1896-cı il dekabrın 10-da vəfat etmiş Alfred Nobelin anım günündə baş tutub. A.Nobelın vəsiyyətinə uyğun olaraq, Sülh mükafatı Oslo, digər mükafatlar isə Stokholmda təqdim edilib.

Ardı səh. 6

Ardı səh. 8

Məktəbəqədər
təhsildə keyfiyyət

Səh.3

Güclü iqtisadiyyat
üçün peşə təhsili

Səh.3

Uşaqları necə
sağlam böyüdək?

Səh.5

“O dərsi unuda
bilmirəm”

Səh.8

FESTİVALDA MƏĞLUB OLAN YOXDUR, HƏR KƏS QALİBDİR

Dekabrın 8-də Elm və Təhsil Nazirliyinin dəstəyi ilə Bakı Ekspo Mərkəzində Beynəlxalq STEAM Azərbaycan Festivalı 2023-ün bağlanış mərasimi keçirilib.

Bağlanış mərasimində Baş nazirin müavini Əli Əhmədov, elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev, gənclər və idman naziri Fərid Qayıbov, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) prezidenti İsa Həbibbəyli, Milli Məclisin İqtisadi Siyasət, Sənaye və Sahibkarlıq Komitəsinin sədri Tahir Mirkişili, millət vəkili, diplomatik nümayəndəliklər, ali təhsil müəssisələrinin rektorları, ictimaiyyət nümayəndələri və digər qonaqlar iştirak etdilər.

"STEAM Azərbaycan" layihəsinin rəhbəri İqrar Nəzərov çıxış edərək yarışların nəticələrinə dair hesabatı diqqətə çatdırdı.

Ardınca Beynəlxalq STEAM Azərbaycan Festivalına dair videofilm nümayiş etdirilib.

İlkin olaraq "Yaxşılardan yaxşı" kateqoriyası üzrə qaliblər mükafatlandırılıb. Mükafatlar Baş nazirin müavini Əli Əhmədov, elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev, gənclər və idman naziri Fərid Qayıbov tərəfindən təqdim olunub.

Sonra Baş nazirin müavini Əli Əhmədov qalibləri təbrik edərək bu yarışın istedadlı şagird və gənclərin üzə çıxarılması, onların kiçik yaşlardan bilik, bacarıqlarının artırılması, həmçinin ictimai

SAF 2023 qalibləri mükafatlandırılıb

fəallığın artması baxımından digər ölkələrdən olan həmyaşıdları ilə əlaqələr qurmaları üçün fürsət olduğunu vurğula-

yıb. Əli Əhmədov Beynəlxalq STEAM Festivalının Azərbaycanda keçirilməsini ölkədə elmin, təhsilin inkişafı üçün yara-

dılan gözəl imkan olduğunu qeyd edib və böyüməkdə olan gənc nəslin yaddaşında daim qalacağını, gələcəkdə onların uğur-

larının formalaşmasına təsir edəcəyini bildirib.

Daha sonra çıxış edən elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev "Festivalda məğlub olan yoxdur, hər kəs qalibdir" fikrini vurğulayaraq bu təhsil bayramına qoşulan hər kəsə, eyni zamanda dəstəyini və fəallığını əsirgəməyən könüllülərə təşəkkürünü bildirdi.

Gənclər və idman naziri Fərid Qayıbov öz növbəsində Azərbaycanda artıq üçüncü ildir təşkil edilən festivalda böyük inkişafın olduğunu qeyd edib. Nazir qalib komandaları təbrik edib, onlara uğurlar arzulayıb, həmçinin təşkilat komitəsinə belə bir festivalın həyata keçirilməsinə görə təşəkkürünü bildirdi.

AMEA-nın prezidenti İsa Həbibbəyli çıxış edərək SAF 2023-ün əhəmiyyətini önə çəkib, festivalın iştirak etdiklərini daha da genişləndiyini, XXI əsrin çağırışlarına tamamilə cavab verdiyini vurğuladı.

Daha sonra digər qalib komandalara mükafatlar təqdim olunub. Beynəlxalq SAF 2023-də 27 komanda I, 73 komanda II, 67 komanda isə III yeri layiq görülüb. Xüsusi nominasiyalar üzrə isə 101 komanda qalib olub.

4-8 dekabr tarixlərində Bakı Ekspo Mərkəzində baş tutan SAF 2023 Beynəlxalq STEAM Azərbaycan Festivalı ümumilikdə 14 yarış və 1 sərəgi kateqoriyası üzrə keçirilib. Festivalın final mərhələsində 11 ölkəni təmsil edən 868 yerli, 159 xarici iştirakçı yarışıb. Festivalın qalibləri "Azərbaycan müəllimi" nə təəssüratlarını danışdı.

"Dünya Robot Olimpiadasına qatılmağı planlaşdırırıq"

Bakı şəhərindən "Boat Racing" kateqoriyası üzrə I yeri tutan "QuardRuple" komandasının mentoru Nərim Ərəbova qürurla deyir: "SAF 2023-də biz Səttar Bəhlulzadə adına Xarici Dillər Təməyüllü Respublika Gimnaziyasının komandası olaraq iştirak etdik. Düşünürəm ki, komanda üzvlərinin six əməkdaşlığı bizi qələbəyə aparan ən böyük açar rolunu oynadı. Bu il biz bu festivala yeni əlavə olunmuş "Boat Racing" kateqoriyası üzrə qoşulduq. Kateqoriyada tələb olunan dizayn işlərini şagirdimiz Toğrul Abbas, kodlaşdırma hissəsini Həmid Məmmədli, elektronika işlərini isə Məhəmmədli Əliyev əla bacarırdı. Bu kateqoriyada iştirakçılar gəmi modeli hazırlamaq, yarış zamanı suyun səthində onu idarə etməli və maneələrdən keçərək cold şəkildə finiş xəttinə çatmalı idilər. Toğrul Abbas "AUTOCAD fusion 360" programında gəminin Formula 1 gəmilərinə uyğun dizayn etdi və gəminin kəskin dönə bilməsi üçün motorları yerində döndərən mexanizm hazırladı. Hazırladığı mexanizmləri isə hissələri 3D printer vasitəsi ilə çap etdi. Kod hissəsində Həmid flysky-dan alınan dalğalar vasitəsilə gəminin rəhbərliyini hansı vəziyyətdə olduğunu müəyyən etdi, Məhəmmədli isə gəminin elektronika hissəsini yaratdı. Gələcəkdə gəminin sənə intellekt əlavə edib onu daha da inkişaf etdirərək Dünya Robot Olimpiadasına qatılmağı planlaşdırırıq".

Yarışda qalibyyətədən əlavə gəminin mexanizminə görə "JURI AWARD" mükafatına da layiq görüldük.

"Biz yenə qızıl medalçıyıq!"

Mingəçevir şəhərini təmsil edən "Rise&shine" komandası "VidX" kateqoriyası üzrə festivalda I yeri layiq görülüb. Komandanın mentoru Gülnar Əhmədova sevincini belə bölüşür: "Komandamızın üzvləri Arif Mahmudzadə və Rauf Məmmədovla biz ötən il SAF 2022-də iştirak edərək "Robokids" kateqoriyası üzrə qızıl medala layiq

"Festivalın birincisi olmaq bizi yeni-yeni uğurlara ruhlandırır"

SAF 2023 qaliblərinin uğur hekayələri

görülmüşdük. Bu il isə "VidX" kateqoriyası üzrə finalda iştirak hüququ qazandıq və nəhayət qalib gəldik. Uşaqlar xüsusi fondan istifadə edərək film çəkməli, həmin filmi xüsusi musiqilərdən istifadə edərək səsləndirməli idilər. Uşaqlar video-nu çəkərkən 3D printerdən çıxış heka-yəyə uyğun xüsusi qurduqları fiqurlardan istifadə edə bildilər. Bizim uşaqlar özlərinə o qədər əmin idilər ki, hətta yarış başlamışdan da deyirdilər: "Biz yenə qızıl medalçıyıq!". Yarışda yığıla biləcək maksimum xal 100 idi. Bizim uşaqlar 99 xal yığdılar və birincilik qazandılar. Çəkilən əziyyətin bəhrəsini görmək həqiqətən çox qürurverici bir hissdir. Bu cür möhtəşəm festivalın birincisi olmaq bizi yeni-yeni uğurlara ruhlandırır".

"SAF 2023-də qalib komanda olmaq bizi olduqca fərəhləndirir"

Bakı şəhəri Alı Mustafayev adına 202 nömrəli tam orta məktəbin "Techno Squids 202" komandası "FLL Challenge" kateqoriyası üzrə II yerin qalibidir. Komandanın mentoru Elmira Mirzəyeva bildirir: "Artıq 3 ildir ki, biz komandalarmızla Beynəlxalq STEAM Festivalında iştirak edirik. Mənim rəhbərlik etdiyim "Techno Squids 202" komandası 3 iştirakçı ilə (Əli Mirzəyev - 9-cu sinif, Həsən Həsənlı və Hüseyn Hüseynli isə 8-ci sinif şagirdləridir) "First Lego League Challenge" kateqoriyası üzrə final yarışında iştirak edirdi. Bizim komandamız final yarışında Robot Oyunu üzrə 410 bal topladı, bu da yüksək nəticə idi. Komandamız SAF 2023-də Robot dizaynı üzrə II yeri layiq görüldü. SAF 2023-də komandamızla iştirak etmək və qalib komanda olaraq ayrılmaq bizi olduqca fərəhləndirir. Bu məqam bizim üçün gələcəkdə böyük layihələrə əla atmaq istiqamətində böyük bir stimuldur".

"Qələbəmiz uşaqların əzmkarlığının, zəhmətinin nəticəsidir"

Gəncə şəhərini təmsil edən "Magic city" komandası "Engineers of Future" kateqoriyası üzrə II yeri layiq görülüb. Komandanın

rəhbəri Ayten Məmmədova Samux rayonu Sərkər kənd Nizami Gəncəvi adına tam orta məktəbin "Robototexnika və Modeləşdirmə" üzrə dərək rəhbəri və AREA akademiyasında mentor kimi fəaliyyət göstərir: "İlk növbədə, uşaqlar üçün belə gözəl şərait yaradan Elm və Təhsil Nazirliyinə, eləcə də digər bütün əməkdaşlara dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Komandamızın üzvləri Oğuz Mövləyev 3-cü, Cavidan İrəvanlı isə 2-ci sinif şagirdidir. Uşaqlar festivala AREA akademiyasında hazırlayıblar. "Engineers of Future" kateqoriyası gələcək 100 ildə mühəndislərin hazırladığı şəhərlərdən bəhs edir və seçim turuna komandamızın üzvləri "Ayda şəhər" adlı layihə ilə qatılmışdılar. Onlar xüsusi qurğular vasitəsilə idarə edilən otellər hazırlamışdılar və bu otellərdə qalacaq insanlar oksigen, su, hava ilə təmin olunacaq, xüsusi robotlar vasitəsilə Ayı, eləcə də digər planetləri rahatlıqla görə biləcəklər. Layihə SAF jüri tərəfindən bəyənildi və təxminən 200-ə yaxın komanda arasından seçildi.

Qələbəmiz uşaqların əzmkarlığının, zəhmətinin nəticəsidir və onların sevincinin hədd-hüdudu yoxdur".

"Şagirdlərimiz həm yarışdılar, həm də təcrübə topladılar"

Naxçıvan Muxtar Respublikası "FlyTech" kateqoriyası üzrə təmsil edən "Young Invertors" komandası II yeri qazanıb. Komandanın mentoru Fuad Babayev Naxçıvan STEAM Mərkəzinin müəllimidir: "Komanda üzvlərimiz Oğuz Nəcəfli və Nadir Məmmədli ilə birgə SAF 2023 də "FlyTech" (Dron) kateqoriyası üzrə yarışdıq. 3 mərhələdə keçirilən yarışda komandalardan sifirdən öz dronlarını yaratmalı, onları kodlaşdırıb tapşırıqları icra etmək üçün hazır vəziyyətə gətirməli idilər. Bizim hazırladığımız dron arenada maneələri keçib müəyyən hündürlükdən yükü paraşüt ilə hədəfə buraxmalı idi. Topladıkları bala görə komandamız 2-ci yerin qalibi oldu. Çox gərgin və həyəcanlı keçən yarışda şagirdlərimiz həm yarışdılar, həm də möhtəşəm təcrübələr topladılar ki, bu da onla-

rin dünya görüşünə, mühəndislik və problem həlləmə bacarıqlarının daha da formalaşmasına kömək olacaq. Bu beynəlxalq festivalda dünyanın müxtəlif ölkələrini təmsil edən güclü komandalarla yarışaraq ikinci yeri layiq görülmək çox ürəkaçan nəticədir".

"Ölkəmizi dünya yarışmasında ön sıralara yüksəltməyimizə inanırıq"

Saray qəsəbəsindən SAF 2023-ə "Mechatronics" kateqoriyası üzrə qatılan və III yeri layiq görülən "Vex Mechatronics Fight (VMF)" komandasının rəhbəri Anar Əliyev ilk dəfədir bu festivalda iştirak etdiklərini deyir: "Mən "Vex Mechatronics Fight (VMF)" komandasının mentoruyam, həmçinin də Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində təhsil alıram. Sevincimdən qürurluq ki, hələ bu ilin oktyabr ayında rəsmi fəaliyyətə başlamış Saray STEAM Mərkəzi SUMbuilders təsisçisi, yerli və beynəlxalq layihələr üzrə ekspert-mentor Tural Süleymanovun koordinasiya ilə qısa müddətdə bir sıra uğurlara imza atmışdır. Bunlardan biri ölkəmizdə Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən 3-cü dəfə təşkil olunan beynəlxalq STEAM Azərbaycan Festivalı SAF 2023-də komandamla birgə VEX IQ yarışmasında 3-cü cülük əldə etməyimizdir.

Hazırladığımız robot dizaynı və proqramlaşdırılması layihəsi komandamıza məxsusdur. Bu layihəni daha da inkişaf etdirərək yaxın zamanlarda ölkəmizi dünya yarışmasında ön sıralara yüksəltməyimizə inanırıq".

"İlk dəfədir festivala qatıldığımız və uğur qazandığımız üçün qürur duyuruq"

Bərdə rayonunu təmsil edən "Qarabağlılar" komandası "Wings and Wheels" kateqoriyası üzrə III yerdə qərarlaşıb. Komandanın mentoru Güllər Süleymanova həyəcan və sevinc hissələrini bizimlə bölüşür: "Biz bu festivala Bərdə rayon T.Qurbanov adına Xənarqayonlu kənd tam orta məktəbindən qatılmışıq. Mən informatika müəllimiyəm və iki şagirdimlə - Əli Hacıyev və Fatimə Salmanlı ilə məktəbimizi təmsil edirik. Yarış uşaqlarımız üçün çox maraqlı və bir o qədər də həyəcanlı keçdi. Komandamız yarışmada üçüncülük əldə etdi və bürünc medal qazandı. İlk dəfədir STEAM Beynəlxalq Azərbaycan Festivalına qatıldığımız və eyni zamanda uğur qazandığımız üçün qürur duyuruq".

Lamiyə ƏLİMƏRDANOVA

Elm və təhsil naziri Bakı Mühəndislik Universitetində

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev Bakı Mühəndislik Universitetinin (BMU) yeni istifadəyə verilmiş tədris korpusunda olub, burada yerləşən laboratoriyalara və texnoparka baxış keçirib.

BMU-nun rektoru Yaqub Piriyev təhsil müəssisəsinin maddi-texniki bazası, elmi-tədqiqat fəaliyyəti barədə naziri məlumatlandırıb. Rektor tədqiqatların səmərəli təşkili, texnoloji ye-

BMU-da yeni istifadəyə verilmiş tədris korpusunda laboratoriyalara və texnoparka baxış keçirilib

həndis kadrlarının hazırlığını, fundamental və tətbiqi elmi-tədqiqatlar aparan müəssisənin qarşısında duran vəzifələri qeyd edib. Ali təhsilin inkişaf prioritetlərinə uyğun olaraq, universitetdə tədris və təhsilin keyfiyyətinin daha da yüksəldilməsi, yeni ixtisasların açılması, infrastrukturun gücləndirilməsi məsələləri nəzərdən keçirilib.

BMU-nun daha da inkişaf edəcəyinə inamını vurğulayan elm və təhsil naziri kollektivə uğurlar arzulayıb.

Universitetin texnoparkına da baş çəkən Emin Əmrullayev ümumilikdə tələbələrə geniş araşdırma imkanları yaradan laboratoriyaların fəaliyyətindən məmnunluğunu bildirib.

Universitetin rektor və professor-müəllim heyəti ilə söhbət aparan nazir ali təhsilin bütün səviyyələri üzrə mü-

Hədəflər və gələcək planlar müzakirə olunub

Nazir Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin əməkdaşları ilə görüşüb

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin əməkdaşları ilə görüşüb.

Görüşdə təhsil sisteminə həyata keçirilən islahatlar, agentlikdə müxtəlif fəaliyyət istiqamətləri üzrə görülən işlər, təhsilin inkişafı ilə bağlı qarşıya qoyulan hədəflər və gələcək planlar barədə danışılıb.

Emin Əmrullayev təhsil müəssisələrində nəticəyönümlü və şəffaf idarəetmə modelinin yaradılması üçün bir sıra məsələlərin icra səlahiyyətlərinin yerlərə ötürülməsinin əsas məqsədlərdən biri olduğunu vurğulayıb.

Nazir Elm və Təhsil Nazirliyinin həyata keçirdiyi təhsil siyasətində agentliyin rolunu, ümumi strategiyaya uyğun olaraq proseslərə nəzarət və icra mexanizminin qurulmasının əhəmiyyətini diqqətə çatdırıb. Həmçinin təhsilin keyfiyyətinin artırılmasının, metodik xidmətlərin, şagirdlərin təhlükəsizliyi məsələlərinin və bu istiqamətdə müəyyən mexanizmlərin işlənilməsinin vacibliyini qeyd edib.

Nazir çıxışının sonunda işin daha səmərəli təşkili ilə bağlı müvafiq tapşırıq və tövsiyələri verib, agentlik əməkdaşlarına fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb.

Görüşdə məktəbdənkənar təhsilin şagirdlərin sosial fəaliyyətinin və yumşaq bacarıqlarının formalaşmasına təsirinin vacibliyi vurğulanıb. Bildirilib ki, kiçik yaşda, xüsusilə regionlarda şagirdlərin maraq, meyil və bacarıqlarının, intellektual səviyyələrinin, yaradıcı qabiliyyətlərinin inkişafı və idmanın təşviqi olduqca əhəmiyyətlidir.

Ölkə üzrə məktəbəqədər təhsilin göstəricilərinin inkişafı barədə müzakirələrin də aparıldığı görüşdə məktəbəqədər təhsilin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi və məzmunun təkmilləşdirilməsi, pedaqoji və idarəetmə heyətinin peşəkarlığını artırılmasının müvafiq istiqamətdə inkişafa töhfə verəcəyinə əminlik ifadə edilib.

Daha sonra "Baku Design Academy"nin təsisçisi və direktoru Aysel Gülməmmədova akademiyanın fəaliyyəti, nailiyyətləri və hədəfləri haqqında görüş iştirakçıların məlumatlandırılıb. A.Gülməmmədova "Müasir dövrün kadr tələbləri" mövzusunda ətraflı təqdimatla çıxış edib.

Mədəniyyət Nazirliyinin Yaradıcı sənayelər və rəqəmsal inkişaf şöbəsinin müdiri Rəşad Məmmədov hazırda Nazirliyin daha müasir yaşayış və innovativ idarəetmə mövqeyində olduğunu bildirərək bu istiqamətdə müvafiq layihə və təşəbbüslərin dəstəkləndirilməsi qeyd edib.

"Deyirmi masa" və müzakirələr zamanı həm universitet, həm də özəl sektor nümayəndələri yaradılan platformadan gözləntiləri haqqında fikirlərini bildirdilər.

Dekabrın 8-9-da Elm və Təhsil Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi və Mingəçevir Şəhər İcra Hakimiyyətinin dəstəyi ilə Mingəçevir Dövlət Universitetində (MDU) Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümünə həsr olunmuş "Davamlı inkişaf strategiyası: global trendlər, milli təcrübələr və yeni hədəflər" mövzusunda II beynəlxalq elmi konfrans keçirilib.

MDU-da II beynəlxalq elmi konfrans keçirilib

Beynəlxalq konfrans MDU, Türkiyənin Qazi Universiteti, Ankara Hacı Bayram Veli Universiteti (AHBVU), Kayseri Universiteti, Litvanın Mikolas Romeris Universiteti (MRU), Ukraynanın Kiye Milli Texnologiya və Dizayn Universiteti (KNUVD) və Qırğız Respublikasının Qırğız İqtisad Universitetinin (KEU) həmtəşkilatlığı ilə baş tutub.

Konfransın açılışında MDU-nun rektoru Şahin Bayramov, elm və təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov, Mingəçevir Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı İlham İsmayilov, Qazi Universitetinin rektoru Musa Yıldız, Lənkəran Dövlət Universitetinin (LDU) rektoru Natiq İbrahimov, MRU-nun rektoru İnaqa Zalenene, Kayseri Universitetinin rektoru Kurtuluş Karamustafa, KNUVD-un rektoru İvan Qrişenko, RİSEBA Tətbiqi Elmlər Universitetinin rektoru Lucija Rutka, KEU-nun rektoru Almaz Kadıraliyev, Azərbaycan Texnologiya Universitetinin rektoru vəzifəsini icra edən Yaşar Əmərov, AHBVU-nun Turizm fakültəsinin dekani İrfan Yazıcıoğlu, Çin Lincou Maliyyə və İqtisadiyyat Universitetinin prorektoru Hu Kai və müstəqil tədqiqatçı İşıl Keskin Şahan çıxış ediblər.

MDU-nun rektoru Ş.Bayramov çıxışında qeyd edib ki, beynəlxalq konfransın əsas məqsədi davamlı iqtisadi inkişafın global trendləri, dördüncü sənaye inqilabının yaratdığı realiaqlar, regionların tarazlı inkişafı, davamlı enerji təminatı, postkonflikt dövründə müasir tendensiyalar, keyfiyyətli təhsil sahəsində milli və beynəlxalq təcrübələr, ekoloji dayanıqlığın təmini və digər istiqamətlərdə aparılan elmi tədqiqat-

ların nəticələrinin təqdim olunmasından və elmi müzakirələrin aparılmasından ibarətdir.

Rektor bildirib ki, daimi sülhün tərəfdarı olan Azərbaycanın işğaldan azad edilən torpaqlarında hazırda sürətli və geniş quruculuq fəaliyyətləri həyata keçirilib. Davamlı qüdrətlənən Azərbaycan regional və beynəlxalq əhəmiyyətli layihələrin təşəbbüskarlarından və iştirakçılarından biridir. Bu kontekstdə alimlərin və akademik insanların apardıqları tədqiqatlar və irəli sürdükləri elmi əsaslandırılmış təkliflər faydalı ola bilər. Beynəlxalq konfrans bu sahədə atılan səylərin birləşdirilməsi üçün əlverişli platformaya çevrilmək imkanına malikdir.

Rektor məlumat verib ki, konfransa Azərbaycan, türk, ingilis və rus dillərində ümumilikdə 562 tezis və məqalə daxil olub.

Elm və Təhsil Nazirliyi adından konfrans iştirakçılarına salamlayan nazir müavini Firudin Qurbanov çox mühüm bir mövzuya, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümünə həsr olunan beynəlxalq səviyyəli elmi tədbirin təşkilinə görə MDU rəhbərliyinə və bütün təşkilatçılara təşəkkürünü bildirib.

Ulu Öndərin uzaqgörən idarəçiliyi sayəsində ölkənin sürətli inkişafının təmin olunduğunu qeyd edən F.Qurbanov dahi şəxsiyyətin zəngin ideyalarının və siyasətinin öyrənilməsi və təbliğinin önəmini vurğulayıb, konfransın bu aspektdən əhəmiyyətinə diqqət çəkib.

Bildirilib ki, bütün sivilizasiyanın gələcəyi və onun taleyi üçüncü minillikdə davamlı inkişafın məqsəd və prinsiplərinin

reallaşmasından asılıdır. Davamlı inkişafın təmin edilməsi bütün dünya ölkələrinin, o cümlədən Azərbaycanın dövlət siyasətinin başlıca prioritetlərindəndir. BMT Baş Assambleyası tərəfindən qəbul edilmiş 17 davamlı inkişaf məqsədi arasında 4-cü hədəf inklüziv və ədalətli, keyfiyyətli təhsil və hamı üçün ömürboyu öyrənmə imkanlarını təmin etməkdir. Üçüncü minilliyin sivilizasiya inkişafının yeni modeli yalnız onun ən mühüm alt sistemi olan təhsilin köməyi ilə mümkündür.

Qeyd edilib ki, ali təhsil müəssisələrinin şəbəkəsi global səviyyədə davamlı inkişafa keçid sahəsində xüsusi transmilli rolunu daşıyır. Bu istiqamətdə ali təhsil müəssisələrinin üzərinə düşən öhdəliklərdən bəhs edən F.Qurbanov çıxışlarında və müzakirələrdə səsləndiriləcək dəyərli fikirlərini və irəli sürüləcək təkliflərini konfransın işinə töhfə verəcəyinə inamını ifadə edib və konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Daha sonra konfransın plenar iclası keçirilib.

Konfrans 10 üzvü və 18 onlayn bölmə iclasları ilə işini davam etdirib. Bölmə iclaslarında müxtəlif mövzularda məruzələr dinlənilib. Müzakirələrdən sonra beynəlxalq konfransın işinə yekun vurulub.

Konfrans çərçivəsində MDU və Türkiyənin Kayseri Universiteti arasında əməkdaşlıq protokolu imzalanıb.

Sonra beynəlxalq elmi konfransın qonaqları MDU-nun tələbə və magistrantları üçün ustad dərslər keçiblər. Daha sonra qonaqlar MDU-nun akademik və inzibati heyət üzvləri ilə görüşüblər.

Universitet-sənaye tərəfdaşlığı

Dekabrın 9-da Azərbaycan Texniki Universitetində yerləşən Davamlı İnkişaf Mərkəzində Universitet-Sənaye Tərəfdaşlığına dair Dialog və Əməkdaşlıq Platformasının növbəti görüşü keçirilib.

Tədbirdə Təhsilin İnkişafı Fondu, Mədəniyyət Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində 4SİM Təhlili və Koordinasiya Mərkəzi, Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi, Azərbaycan Texniki Universiteti, "PSG-Kapital İnvestisiya Şirkəti", "Bilişim Vadisi Bakı" və "Baku Design Academy"nin nümayəndələri iştirak ediblər.

"Universitet, sənaye və dövlət əməkdaşlığı modeli: "Bilişim Vadisi" texnoparkı nümunəsi" mövzusu ilə çıxış edən "Bilişim Vadisi Bakı"nın direktoru Qamət Kərimov texnoparkların, eləcə də Bilişim Vadisinin işləmə prinsipləri, qeyri-hökumət təşkilatları və dövlət müəssisələrinin texnoparklar

ilə əməkdaşlıq nümunələrindən bəhs edib.

Daha sonra "Baku Design Academy"nin təsisçisi və direktoru Aysel Gülməmmədova akademiyanın fəaliyyəti, nailiyyətləri və hədəfləri haqqında görüş iştirakçıların məlumatlandırılıb. A.Gülməmmədova "Müasir dövrün kadr tələbləri" mövzusunda ətraflı təqdimatla çıxış edib.

Mədəniyyət Nazirliyinin Yaradıcı sənayelər və rəqəmsal inkişaf şöbəsinin müdiri Rəşad Məmmədov hazırda Nazirliyin daha müasir yaşayış və innovativ idarəetmə mövqeyində olduğunu bildirərək bu istiqamətdə müvafiq layihə və təşəbbüslərin dəstəkləndirilməsi qeyd edib.

"Deyirmi masa" və müzakirələr zamanı həm universitet, həm də özəl sektor nümayəndələri yaradılan platformadan gözləntiləri haqqında fikirlərini bildirdilər.

Fövqəladə hallar zamanı davranış qaydaları

Elm və Təhsil və Fövqəladə Hallar nazirliklərinin dəstəyi və Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin təşkilatçılığı ilə Bakı, Sumqayıt və Abşeron peşə təhsili müəssisələrinin rəhbər heyəti üçün fövqəladə hallar zamanı davranış qaydalarına dair maarifləndirmə tədbiri keçirilib.

Tədbirdə çıxış edən Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Ceyhun Kərimov bu cür silsilə tədbirlərin həyata keçirilməsinin vacibliyini qeyd edərək, peşə təhsili müəssisələrində davranış qaydalarına dair bilik və bacarıqların təkmilləşdirilməsi, bu sahədə maarifləndirmə prosesinin

davamlı olmasını xüsusi vurğulayıb.

Elm və təhsil nazirinin müşaviri Rüstəm Ağayev çıxış edərək təhsilalan və təhsilverənlərin yarına biləcək fövqəladə hallara hazır olmasından, lazımı tədbirlər görülməsinin əhəmiyyətindən danışdı, gündəlikdə duran məsələlərin müəllim və şagirdlərə, valideynlərə çatdırılmasının və onlara davranış qaydalarına dair vərdiş və biliklərlə yiyələnməsinin vacibliyini diqqətə çatdırdı.

Sonra Fövqəladə Hallar Nazirliyinin nümayəndələri tərəfindən suda boğulma, yanğın, dəm qazı və digər fövqəladə hallar zamanı davranış qaydalarına dair ətraflı məlumat verilərək, maarifləndirici videolar nümayiş etdirilib. Bölgələrdə yerləşən məktəblərdə və ümumi təhsil müəssisələrində istiliklə təmin olunması və təhlükəsizliyini artırmaq üçün müxtəlif hallarda əlavə tədbirlər görülməsi də iştirakçıların diqqət mərkəzində olub.

Tədbirdə Xəzər dənizi və su hövzələrində boğulma təhlükəsinə qarşı maarifləndirilmə işlərinin aparılması üçün yerlərdə trening-müəvirlərin keçirilməsi, ümumi təhsil müəssisələrində təşkil olunan həftəlik sinif saatlarında şagirdlərə, valideyn iclaslarında isə valideynlərə izah edilməsi tövsiyə olunub.

Təhsilin İnkişafı Fondu Gəncədə ali təhsil müəssisələri üçün təqdimat keçirib

Azərbaycan Texnologiya Universitetində Təhsilin İnkişafı Fondunun Gəncədə yerləşən ali təhsil müəssisələri üçün təqdimatı keçirilib.

Tədbirdə Azərbaycan Texnologiya Universitetinin rektoru Yaşar Öməröv,

Gəncə Dövlət Universitetinin rektoru Yusif Yusibov, Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin rektoru Zəfər Qurbanov və hər üç ali təhsil müəssisəsinin struktur bölmə rəhbərləri iştirak edib.

Təhsilin İnkişafı Fondunun İdarə Heyətinin sədri Elnur Nəsimov təqdimatla çıxış

edib. Sədr Fondun yaradılması, məqsədləri, missiyası, Fond tərəfindən həyata keçirilən layihələr, təqadid proqramları barədə ətraflı məlumat verib, perspektivdə yeni layihələrin olduğunu qeyd edib.

Sonda tədbir iştirakçıların təklifləri dinlənib, sualları cavablandırılıb.

Gənc innovatorların layihələri stimullaşdırılır

Azərbaycan Texnologiya Universitetində (ATU) Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunmuş "Gənc İnnovatorlar" startap müsabiqəsi keçirilib.

Yarış ATU İnnovasiya Mərkəzinin təşkilatçılığı, Təhsilin İnkişafı Fondu, "Huawei" şirkəti, "Bir" Tələbə Könüllü Təşkilatının dəstəyi ilə reallaşdı.

ATU-nun rektoru Yaşar Öməröv, Təhsilin İnkişafı Fondunun İdarə Heyətinin sədri Elnur Nəsimov, "BİR" Könüllü Tələbə Təşkilatının Region üz-

rə sədri Əsli Mehərrəmova stendləri gözib, startap layihələri ilə ətraflı tanış olublar. Müsabiqədə 56 tələbədən ibarət komandalar tərəfindən

qida, yüngül sənaye, İKT, nəqliyyat sahəsinə əhatə edən bir-birindən maraqlı 28 startap təqdim edildi. "Laser Eye" komandası

Mina axtaran dron startapı ilə müsabiqənin qalibi olub. İkinci yeri "Alpha Soldier" startap oyununu ilə "Yarostı Geym" komandası tutub. Üçüncü yeri isə "Yeah Crypto" startap ilə eyniadlı komanda layiq görüldü. Qalib komandalar pul mükafatı, sertifikat və hədiyyələrə layiq görüldü.

Qeyd edək ki, startap müsabiqəsinin keçirilməsində məqsəd universitetdə startap ekosisteminin inkişafı, yeni startapların yaradılmasına kömək etmək, bu sahədə marağı və istedadı olan gənclərdə stimulyat yaratmaqdan ibarətdir.

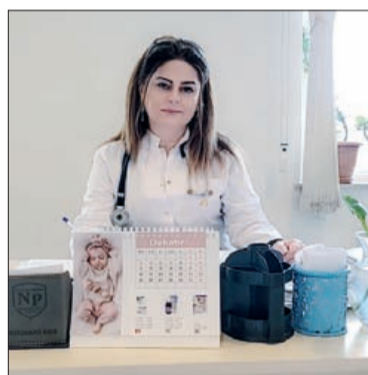
Uşaqları necə sağlam böyüdək?

Uşağın peyvəndlərlə qorunması...

Uşağın peyvəndləri vaxtında edin. Ölümcül xəstəliklərə qarşı peyvənd etmək lazımdır. Söhbət vərdəmdən, müxtəlif növ hepatitlərdən, göy öskürək, difteriya, tetanus, qızılca, parotit, məxmərək, həmçinin poliomielit və bir sıra infeksiyalardan gedir. Uşaq peyvəndlərlə qorunursa, o zaman heç bir xarici təsirdən qorunmayacaq.

Uşaqlara düzgün qidalarda yeməyi öyrədin. Uşağın pəhrizi yalnız düzgün qidalardan ibarət olmalıdır. Onlara uşaqdan zülal, müxtəlif ötlərini və balıq yeməyi aşılayın. Bu qidalara insan həyatı üçün təhlükə yaratmır. Əksinə çox faydalıdır. Bəzən uşaqları fast food ilə əzizləyə bilərsiniz, lakin pəhrizin əsas hissəsi sağlam qida olmalıdır. Bu yanaşmanın mənimlənməsi son dərəcə vacibdir. Belə olan halda uşaq erkən yaşlardan düzgün yemək vərdişinə alışacaq. Nəticədə gələcəkdə heç bir problem yaşamayacaqsınız.

Ailədəki psixoloji mühit toxunan Ü.Rəhimova valideynin uşağının psixoloji sağlamlığına diqqət yetirdiyinə əmin olmasını vacib sayır. Evdə mehriban bir mühit olmalıdır. Uşaqların necə olduğunu öyrənməyi, onlarla qorxularını və təcrübələrini müzakirə edin. Düzgün ünsiyyət qurmaq imkanınız olsun deyə qarşılıqlı münasibət sakit olmalıdır. Onlara gündəlik rejimə əməl etməyi öyrədin. Bu halda o, kifayət qədər yuxu ala biləcək və işləri ilə düzgün əlaqə qurmaq imkanı əldə edəcək. Uşaqlara erkən yaşda müəyyən bir rejimə sadıq qalması öyrətsəniz, bu, onun şüuraltında həkk olunacaq. Gələcəkdə tapşırıqların öhdəsindən gəlməsi onlarda daha asan olacaq.

İdman sağlamlığın rəhnidir...

Sağlam olmaq üçün fiziki fəaliyyət lazımdır. Ən sadə və ən yaxşı seçim məşqlər etməkdir. Bunu

səhərki qədar təsirli olmayacaq. Ancaq ən azı uşağı kifayət qədər fiziki fəaliyyətlə təmin edəcəkdir. Uşaqlara kifayət qədər yuxu almağı öyrədin. Özünü yaxşı hiss etməsi üçün kifayət qədər yatmaq lazımdır. Uşaq kiçik olsa da, bunu 9 ilə 11 saat arasında etməli və hər gün eyni vaxtda yatmağı öyrənməlidir. Onda bu vəziyyətdə prosesin təsirini əldə edəcəksiniz.

Ü.Rəhimova uşaqların telefon və kompüterdən istifadə edə bilmələrinə də aydınlıq gətirir. Bununla belə, uşaq bilməlidir ki, vaxtaşırı smartfona fasilə vermək lazımdır.

müxtəlif xəstəliklərə yoluxmaması üçün müdaxilə etmək asanlaşacaq. Bir də inkişaf problemlərini görəndə proaktiv hərəkətə keçin. Əks halda vəziyyət sizin əleyhinizə çevrilə bilər.

Oyunlar və qadectlərlə ünsiyyət

Uşağımızın sosial şəbəkələr vasitəsilə deyil, dostları və həmyaşdları ilə "canlı" ünsiyyət qurmaq üçün kifayət qədər vaxtını olub-olmamasına, məktəbdənkənən fəaliyyətlərdə olimpiadalarda və ya yarışlarda iştirak etməsinə diqqət yetirin. Kompüter oyunları və inter-

mütəmadi səhər və ya heç olmasa axşamlar etmək lazımdır. Yeni yeməyin maraqlarını nəzərə alaraq fiziki aktivliyi təşviq edin. Həm idman dərslərində iştirak etməklə, həm də velosiped sürmək faydalı olacaq. Yeni yeməyi ictimai fəaliyyətə təşviq edin. Axşam dərkən enerji

Yeni yeməyə qadectləri onlara son dərəcə pis təsir etdiyini anlamalıdır. Nəticədə vəziyyət nəzərdən çıxır. Və səhhətində ciddi problemlərin yaranması riski artır. Onları mütəmadi olaraq müayinədən keçirmək və sağlamlığına nəzarət etmək çox vacibdir. Belə olan halda uşağın

netdə məqsədsiz istifadə minimumu endirilməlidir. Erkən yaşlardan uşaqlara sağlam həyat tərzi aşılanmalıdır, pis vərdişlərə (siqaret, alkoqol, narkotik) qarşı mənfi münasibət, ən yaxşı şəkildə öz nümunəsi ilə aşılanmalıdır. Oyunlar və qadectlərlə "ünsiyyət" maarifləndir-

rici xarakter daşmalı, vaxtla məhdudlaşmalı və gündə 1,5-2 saatdan çox olmamalıdır.

Uşaqları sevin

Valideynlər uşağın psixikasının sabit olmadığını və 17 yaşına qədər formalaşma vəziyyətində olduğunu bilməlidirlər. Həkim-pediatr bu qənaətdədir ki, uşaqdan yaşına və yaşa bağlı beyin inkişafına görə yerinə yetirə bilmədiyi, başa düşə bilmədiyi bir şeyi tələb etməməlidir. 4 yaşa qədər uşaqlarda kobud motor bacarıqları və əsas hissiyyət üzvləri demək olar ki, tam inkişaf etmiş olur. Uşaq gözə, qələm tuta və özünü qidalandıra bilər. Beynin gülmə qabiliyyətinə nəzarət edən hissəsi yetkinləşir. 6 yaşında aktiv nitq inkişafı davam edir: nitqin inkişafı tam yetişməmiş olduğundan proses olduqca gərgin olur. Bu, balaca uşaqların xarici dilləri niyə belə asanlıqla öyrəndiyini izah edə bilər. Beynin mücərərd düşüncə, emosional yetkinlik və rəşional düşüncə üçün cavabdeh olan hissələri hələ inkişaf etməyir.

9 yaşında uşaq üç motor bacarıqlarını mənimləyir: məktəblilər üçün yazmaq asanlaşır və sənətkarlıq daha dəqiq olur. Riyaziyyat əlmələrinin, həndəsə və cəbrin inkişafında böyük addımlar atılır. 13 yaşına qədər limbik sistem artıq güclü emosional yaşamağa imkan verir, lakin beyin onları ehtiva edən sahəsi hələ inkişaf etməmişdir, buna görə də yeni yeməyə emosional problemləri yaranır. Intellect, analitik bacarıqlar və məntiq inkişaf edir.

15 yaş beyin sərəməliliyinin yüksəldiyi yaşdır. Lazımsız sinir əlaqələri sönür, lakin daha aktiv əlaqələr güclənir: beyin daha "ixtisaslaşmış" olur. Bu zaman uşaqlar onlar üçün ən maraqlı olan bilik sahəsini seçməyə və onları öyrənməsinə başlaya bilərlər. 17 yaşında beyin prefrontal korteksinin sahələrinin inkişafı sosial aktivliyin artmasına səbəb olur, mücərərd düşüncə, risk qiymətləndirməsi və özünü idarə etmə yaranmağa başlayır.

Uşağı uğurlarına və ləyaqətlərinə görə deyil, qeyd-şərtsiz sevin.

Sakir CƏFƏROV

PISA-2022 tədqiqatı: nəticələrə baxış

Andreas Şleyxer:
“Hesabatdan alınacaq dərslər var”

Əvvəlki səh. 1

Bu, o deməkdir ki, onlar sadə həyatı vəziyyətlərdə riyaziyyatdan istifadə etmək bacarığını və təşəbbüsünü nümayiş etdirməyə başlayırlar.

Azərbaycanı PISA-2022 tədqiqatında Bakı məktəbləri təmsil edib. Ölkəmiz sıralamada 81 ölkə arasında 56-cı yeri tutub. Beləliklə də Azərbaycan Meksika, Braziliya, Gürcüstan, Özbəkistan, Albaniya və Şimali Makedoniyadan daha yuxarı nəticə göstərib.

Orta müvəffəqiyyət səviyyəsi xeyli azalıb

OECD-nin məlumatına görə, dünyada şagirdlərin orta müvəffəqiyyət səviyyəsi xeyli azalıb. Bu azalma xüsusilə bir neçə ölkədə, o cümlədən Almaniya və Norveç, İslandiya və Almaniya 2018-ci ildən 2022-ci ilə qədər riyaziyyat üzrə nəticələrin 25 və daha çox bal azalması qeydə alınıb. “Riyaziyyat və oxuma ballarının kəskin azalması bir çox ölkələrə eyni vaxtda təsir edən mənfəi şoku göstərir”, - tədqiqatda qeyd olunur.

Riyaziyyat üzrə ABŞ-in da göstəriciləri aşağı düşüb. ABŞ Konqresinin məktəblərə pandemiya xilas olmaq üçün 190 milyard dollar sərmayə qoymasına baxmayaraq, təhsil katibi Miguel Cardona ölkənin riyaziyyat ballarının kəskinliklə aşağıda qaldığını söyləyib: “Biz rahat ola bilmərik, riyaziyyat qlobal rəqabət qabiliyyətimiz və liderliyimiz üçün vacib olan səviyyədə deyil”.

OECD ölkələrində pandemiya-dan sonra şagird nailiyyətlərinin misli görünməmiş azalması müşahidə olunur. Ekspertlər isə qeyd edirlər ki, üç ölçülən sahədə göstəricilərin azalmasını qismən pandemiya ilə izah etmək olar, çünki “oxuma və təbiət elmlərində nəticələr artıq azaldı, riyaziyyatda mənfəi meyillər isə 2018-ci ilə qədər tədqiqat aparılarkən Fransa da daxil olmaqla bir neçə ölkədə nəzərə çarpırdı”.

Tədqiqat müəlliflərinin fikrincə, performansın qlobal azalması qismən pandemiya ilə əlaqələndirilə bilər. Buna baxmayaraq, PISA nəticələri qisməndə və uzunmüddətə bağlanan məktəblər arasında performans baxımından aydın fərqlər göstərmir. PISA-nın direktoru Andreas Şleyxer hesabatın təqdimat mərasimində qeyd edib: “Maraqlısı odur ki, PISA-da pandemiya zamanı belə irəliləyiş əldə edən və öz performansı

Tədqiqatda hər 3 sahədə ilk top-5-likdə olan ölkələr:

Riyazi savadlılıq üzrə: Singapur - 575; Makao (ÇXR) - 552; Tayvan - 547; Honkonq (ÇXR) - 540; Yaponiya - 536.

Oxu: Singapur - 543; Yaponiya - 516; İrlandiya - 516; Koreya - 515; Tayvan - 515.

Təbiət elmləri üzrə: Singapur - 561; Yaponiya - 547; Makao (ÇXR) - 543; Tayvan - 537; Koreya - 528.

Ayrı-ayrı ölkələrdə PISA dinamikası

Türkiyə. Türkiyənin riyaziyyat üzrə orta göstəricisi 453, təbiət elmləri üzrə orta orta göstəricisi 476, oxu üzrə 456 bal olub. Qardaş ölkə məktəbliləri 2018-ci il tədqiqatı ilə müqayisədə bütün ölçmələrdə irəliləyiş əldə edə bilməyib. Sənəddə qeyd olunur ki, “Türkiyə son 20 ildə riyaziyyat sahəsində sabit irəliləyiş əldə edən iki ölkədən biridir”. Təbiət elmləri sahəsində də Türkiyənin göstəriciləri yüksək qiymətləndirilir: “Türkiyə son iyirmi ildə elm sahəsində sa-

mansını əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırmaqla bəzi ölkələr var”. Tədqiqatın müəllifləri qeyd edib ki, yalnız bir neçə OECD ölkəsi

2018-ci ildən 2022-ci ilə qədər bəzi nəticələrin yaxşılaşdırma bəzi, məsələn, Yaponiya, Koreya və Estoniya birinci yerdədir. Təbiət elmləri sahəsində ən yaxşı nəticələrə Yaponiya, Koreya, Estoniya və Kanada nail olmuşdur.

Avropa ölkələri arasında riyaziyyat üzrə ən yaxşı onluğa daxil olan Estoniya da liderdir. Fransadan başqa, ən kəskin azalma Almaniya və Polşada müşahidə olunub, burada şagirdlərin müvəffəqiyyəti 2018-ci ildə bir yaş kiçik olanlar üçün tipik səviyyədə idi.

Asiya Avropadan öndədir

Tədqiqatın nəticələrinə görə, Asiya ölkələri PISA-2022-də ən yaxşı nəticəni göstəriblər. Təhsil mütəxəssislərinin fikrincə, Asiya ölkələrindən olan məktəblilər qlobal savadlılıq reytingində liderdir. Tədqiqatın nəticələrinə görə, Yaponiya və Cənubi Koreya gəlir. “Biz Asiya ölkələrinin, xüsusən də riyaziyyat sahəsində həqiqətən də lider mövqeyə çıxdığını müşahidə etməyə davam edirik”, - deyərək OECD-də təhsil mütəxəssisi Erik Şarbyone izah edir.

bit irəliləyiş əldə edən dörd ölkədən biridir”.

Estoniya. PISA testinin nəticələrinə əsasən estoniyalı uşaqlar riyaziyyat, oxu və təbiət elmləri üzrə

Countries and economic zones	MATHEMATICS	SCIENCE	READING
Singapore	575	561	543
Macau	552	543	510
Chinese Taipei	547	537	515
Hong Kong	540	520	500
Japan	536	547	516
South Korea	527	528	515
Estonia	510	526	511
Switzerland	508	503	483
Canada	497	515	507
Netherlands	493	488	459
OECD median	472	485	476
Thailand	394	409	379

liderdir. Estoniyalı məktəblilər bütün testlərdə OECD üzrə orta səviyyədə daha yaxşı nəticələr göstəriblər. Estoniyada məktəblilərin 85%-i riyaziyyat testində 2 və daha yüksək səviyyədə olub (OECD üzrə orta hesabla 69%). Estoniyada riyaziyyat üzrə testdə iştirak edənlərin təxminən 13%-i 5-ci və 6-cı səviyyəyə çatıb - yalnız 81 ölkənin və iqtisadiyyatın 16-sında iştirak edən şagirdlərin 10%-dən çoxu bu səviyyəyə çatıb. Oxuma hisse-

Təhsil İnstitutunda tədqiqatın nəticələri müzakirə olunub

Dekabrın 9-da Təhsil İnstitutu (ARTI), Elm və Təhsil Nazirliyinin təşkilatlığı ilə PISA 2022-ci il nəticələrinin müzakirəsinə dair “dəyirmi masa” keçirilib.

Görüşdə Elm və Təhsil Nazirliyi, nazirlik yanında İctimai Şura və ARTI-nin nümayəndələri, təhsil ekspertləri, dərslük müəllifləri, həmçinin digər qonaqlar iştirak ediblər.

ARTI-nin direktoru səlahiyyətlərini icra edən Elmur Əliyev PISA 2022-ci il nəticələrinin müzakirəsinə həsr olunmuş təqdimatla çıxış edib və nəticələr barədə məlumat verib.

Sonra Elm və Təhsil Nazirliyinin Məktəbəqədər və ümumi təhsil siyasəti şöbəsinin müdiri Vəfa Yaqublu çıxışında təhsil sahəsində aparılan islahatlar və məzmun dəyişikliklərindən bəhs edib.

İctimaiyyətə əlaqələr və kommunikasiya şöbəsinin müdiri Səbuhi Rzayev nazirliyin belə görüşlərin mütəmadi olaraq keçirilməsində maraqlı olduğunu bildirərək ictimaiyyətin mütəxəssislərlə dialoqunun davam etdiriləcəyini vurğulayıb.

Daha sonra tərəflər arasında qarşılıqlı müzakirələr aparılıb və gələcəkdə PISA tədqiqatlarının nəticələrinin yaxşılaşdırılması istiqamətində atılacaq addımlardan danışılıb. Müzakirələrdə həmçinin peşəqadri hazırlığı, müəllimlərin peşəkar inkişafı, oxu savadlılığı, mütaliə vərdişlərinin formalaşdırılması, təhsildə qiymətləndirmə kimi məsələlərə diqqət yetirilib.

Görüşdə iştirak edən mütəxəssislər belə müzakirələrin əhəmiyyətini vurğulayıb, rəy və təkliflərini səsləndiriblər.

Görüş sual-cavab formatında davam etdirilib.

sində şagirdlərin 86%-i 2 və daha yüksək səviyyəni təsdiqləyiblər (OECD üzrə orta göstərici - 74%). 11%-i oxuma baxımından 5 və 6 səviyyələri alıb (OECD üzrə orta hesabla - 7%). Təbiət elmlərində Estoniyada şagirdlərin 90%-i 2 və daha yüksək səviyyəyə çatıb. Eyni zamanda, 12%-i 5 və 6 səviyyələrini göstərib, orta hesabla isə OECD üzrə bu şagirdlərin yalnız 7%-i bəhs olunan səviyyəni göstərə bilib...

Qazaxıstan. Qazax məktəbliləri təbiət elmləri üzrə göstəriciləri 26 bal artıraraq iştirakçı ölkələr arasında ən yüksək artım göstəriblər, riyaziyyat və oxu üzrə nəticələrinə səkkiz OECD ölkəsi ilə eyni səviyyədə saxlaya biliblər. Bu, Qazaxıstanı riyaziyyat və təbiət elmləri üzrə top-50 ölkələr sırasına daxil olmağa imkan verib. Qazaxıstan 81 ölkə arasında riyaziyyat üzrə 46-cı yeri (2018-ci ildə 54-cü), oxu üzrə 61-ci yeri (2018-ci ildə 69-cu), təbiət elmləri üzrə 49-cu yeri (2018-ci ildə 69-cu) tutub. PISA-2022 yekunlarına əsasən, Qazaxıstanın şəhər və kənd şagirdləri arasında biliklərin keyfiyyətində fərqlərin azalması müşahidə olunur.

Almaniya. Alman məktəbliləri 2022-ci il PISA tədqiqatında əvvəlkindən daha pis nəticələr

göstərilib. Onlar 2019-cu il PISA tədqiqatındakı 500 bal ilə müqayisədə 475 bal toplayıblar. Bu, oxu, riyaziyyat və təbiət elmləri üzrə Almaniya üçün PISA araşdırması tarixində ən aşağı göstəricidir. Almaniya deputatları PISA nəticələrinə əsasən, müəllim çağırışına qarşı mübarizə üzrə səylərini genişləndirmək tələblərini irəli sürüblər. Məhz PISA-nın nəticələri alman təhsil sistemində tədbirlərin görülməsinin zərurliyini aydın göstərib. Riyaziyyat və oxu bacarıqları sahələrində alman tələbələrini göstəriciləri OECD ölkələrinin orta göstəricisinə yaxın, təbiət elmləri sahəsində isə bir qədər yüksək olub - 492 balla lider Singapurdan 69 bal geri qalıb. 2012-ci ildə Almaniyanın 524 ballıq zirvəsindən bəri 32 ballıq azalma müşahidə olunub.

belə ölkələrdə şagirdlər müəllimlərdən özünü yaxşı başa düşdüklerini, onlara qayğı göstərildiyini, dəstəkləndiyini, eyni zamanda problem olduğunu hiss edirlər. Məsələn, Finlandiyada tələbələr 30 faizdən çoxu bildirib ki, pandemiya dövründə məktəblərdən kimsə onlarla əlaqə saxlayıb fərdi təhsil üçün faydalı məsləhətlər verib. Bu, OECD ölkələri üzrə orta göstəricidən təxminən iki dəfə çoxdur.

Hesabatdan alınacaq dərslər var

OECD-nin təhsil və bacarıqlar üzrə direktoru Andreas Şleyxer hesabatdan alınacaq dərslərin olduğunu vurğulayıb: “Təməl struktur amilləri var. Çox güman ki, bunlar bizim təhsil sistemimizin daimi xüsusiyyətlərinə çevriləcək ki, siyasətçilər buna ciddi yanaşmalıdırlar”.

A.Şleyxer əlavə edib ki, son PISA nəticələri göstərir ki, təhsil sistemləri hər kəs üçün həm yüksək keyfiyyətli öyrənmə, həm də bərabər öyrənmə imkanları təmin edə bilər və onlar akademik müəllimlərin şagirdlərin, tələbələrə rıfahı hesabına deyil, tələbələrə özünə rıfahı hesabına dəstəkləyə bilər. Eyni zamanda, nəticələr bir çox təhsil sistemində bu vəzifəni yerinə yetirmədiyini göstərir. Bu nəşrdə bunu dəyişdirmək üçün nə edə biləcəyimizə dair bir çox işarə var. PISA-da iştirak edən ölkələr və iqtisadiyyatlar mədəni cəhətdən müxtəlifdir və iqtisadi inkişafın müxtəlif səviyyələri var. Bununla birlikdə, uşaqlara və gənclərə tam potensiallarına çatmaları üçün dəstək olmaq məqsədilə ortaq bir vəzifə daşıyırlar. PISA, ölkələrin bu məsələləri həll etməsi üçün lazım olan faktiki məlumatları və siyasi fikirləri təqdim edir. Təvəllül tədbirlər görməyə ehtiyac var. Hökumətlərin vəzifəsi təhsil sistemlərinin bu vəzifəni yerinə yetirməsində kömək etməkdir”.

Oruc MUSTAFAYEV

"Qarabağın məşhur müəllimləri"

"O DƏRSİ UNUDA BİLMİRƏM"

Xudu Məmmədov tələbələrinin xatirələrində

Dahi insanların həyatı bir dünyadır desək, yanlışdır. Bu insanlar həyat boyu xalqına, Vətəninə sədaqət, sidiq-ürəklə xidmət edir, elmə yeni-yeni töhfələr verir.

Azərbaycan və dünya elminin inkişafında əvəzsiz töhfələri olan alimlərimizdən biri də görkəmli alim, geologiya-mineralogiya elmləri doktoru, AMEA-nın müxbir üzvü, vətənpərvər alim, böyük şəxsiyyət, Qarabağın yetişdirdiyi məşhur ziyalılardan olan Xudu Məmmədovdur.

Xudu Sırxay oğlu Məmmədov 14 dekabr 1927-ci ildə Ağdam rayonunun Mərzili kəndində anadan

olub.1946-cı ildə Bakı Dövlət Universitetinin geologiya-coğrafiya fakültəsinə daxil olub. 1957-ci ildən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Fiziki və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunda struktur kimya laboratoriyasının direktoru vəzifəsində çalışıb. 1970-ci ildə elmlər doktoru, 1973-cü ildə professor elmi adını alıb, 1976-cı ildə isə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının üzvü olub. Xudu Məmmədovun əsas elmi işləri kristal kimya sahəsinə aiddir. Onun rəhbərliyi ilə 40-dan çox yüksək səviyyəli alim hazırlanıb.

Xudu Məmmədov SSRİ Elmlər Akademiyası Kristalloqrafiya İnstitutunda elmi rəhbəri, məşhur kristalloqraf,

akademik Nikolay Belovun (yeri gəlmişkən, bu, həmin N.Belov idi ki, sonralar deyirdi: "Əgər mən Xuduya bir şey öyrətmisəmsə, özüm ondan üç dəfə çox şey öyrənmişəm!" -O.M) tövsiyəsi ilə sement mineralları olan ksonatit və volastonit minerallarının quruluşlarını araşdırmağa başlayıb və parlaq nəticələr əldə edib. Uzun müddət bu problem üzərində çalışan ingilis kristalloqrafı Con Bernal Dünya Sülh Konqressində iştirak etmək üçün Moskvaya gəlmiş zaman gənc Xudu Məmmədovun elmi nəticələri ilə tanış olduğunda heyrətini gizlədə bilməyib. O dövrdə ingilis dilində işıq üzü görün "Soviet Union" jurnalının 1956-cı il yanvar nömrəsində dərc

olunmuş "Con Bernal Xudu Məmmədovu təbrik edir" adlı məqalədə dünyəşöhrətli alim azərbaycanlı gəncin elmi hünərindən bəhs edirdi. "Mən indicə X.S.Məmmədovun ksenotit üçün təklif etdiyi strukturu görmüşəm. Onu yaxından öyrənməyə vaxtım olmasa da, təklif olunan iqiqat silikat zənciri məni dərhal heyratə gətirdi ki, bu da mənə təkə kristalın strukturunun deyil, həm də parlaq həlli kimi görünür. Problem çox çətin məsələdir, Britaniyada və digər ölkələrdə çoxlu kristalloqraflar var ki, problemi həll etmək cəhdləri uğursuz olub. Hesab edirəm ki, cənab Məmmədovu nailiyyətinə görə təbrik etmək lazımdır. J.Bernal". Daha sonra ingilis alimi Xudu Məmmədovu ölkəsinə dəvət edir. Gənc alim Con Bernalin laboratoriyasında bir il birlikdə çalışır. Vətənə döndükdən sonra "Azərbaycan müəllimi" qəzetinin 1960-cı il 26 may tarixli nömrəsində dərc olunmuş "İyirmi gün İngiltərədə" başlıqlı məqaləsində Xudu Məmmədov Con Bernalla elmi əməkdaşlığından bəhs edirdi.

Sovetlər dövründə kristalloqrafların Bakı məktəbi və ya Xudu məktəbi kimi tanınan elm mədəniyyətinin yetirmələri dünya elmində öz yeri olan bu görkəmli elm xadiminin tələbələri olmaqdan qürur duymaqdadırlar.

Faiq Musayev,
ABŞ-in Virciniya
Universitetinin professoru

Xudu müəllim çox sadə, təvazökar, həm də çox mehriban bir insan idi. Onun sadəliyində, təbiətində özündəki kimi, həm də bir dərinlik, zənginlik var idi. Xudu müəllim dünyəşöhrətli kristalloqraf kimyaçı alim idi.

O, iki mineralın - klassanit və vallasstanitin quruluşunu açdı. Bununla da silikatlar kimyasında yeni bir istiqamətin, dönüşün əsasını qoyub. Bu, çox böyük bir kəşf idi.

Xudu Məmmədov SSRİ miqyasında çox nüfuzlu alim idi. O dövrün tanınmış rus kristalloqraf alimləri Struqov, Parakoşis, Zorkiy, Moldovadan Malinovski və başqaları Xudu müəllimin başına yığılardılar. 70-ci illərdə SSRİ-yə Avropadan 5-6 ədəd ekstrefraktometr cihazlar verdilər. Sinteksputvan aparatı var idi, onu da Moskvadan SSRİ-nin müxtəlif respublikalarına bölüşdürüldü. Bir avadanlıq Zaqafqaziya respublikaları üçün ayrılmışdı, ancaq

"Hər zaman tələbələrinin yanında idi"

Ermənistanə vermək istəyirdilər. Yalnız Ümummilli Lider Heydər Əliyevin qətiyyətli müdaxiləsindən sonra Sinteksputvan aparatını Azərbaycana verdilər. Bu vacib aparat idi və ondan sonra Zaqafqaziya üçün mərkəz Bakı oldu.

Xudu Məmmədov Bakıda böyük Kristalloqrafiya Mərkəzini yaratdı, bütün qonşu respublikalardan gəlib bu Mərkəzdə elmi işlər aparırdılar. Xudu Məmmədov mərkəzdə bir neçə elmi istiqamətin əsasını qoydu. Bunlar çox böyük elmi işlər idi.

Bir hadisəni qeyd edim. Bir dəfə laboratoriyada üzvi sintez aparırdıq. Sintez düz getmədi və yanğı baş verdi. Biz otaqdan çıxdıq, Xudu müəllim otağın içində qaldı. Biz oradan çıqırıb deyirdik ki, Xudu müəllim, otaqdan çıxın. O isə sakitcə oturub baxırdı. Onun yaxşı müşahidə qabiliyyəti var idi. Fikirləşdik ki, Xudu müəllim, yəqin bunun üstündə bizi çox danlayacaq. Amma heç nə demədi. Aradan bir ay keçmiş iclasda institutun direktoru dedi ki, bəs laboratoriyada yanğı olub, belə şeylər olmaz. Xudu müəllim dedi ki, elə deyil. Laboratoriyada yanğı olması, o deməkdir ki, orada elmi iş gedir.

Xudu müəllim vaxtının çoxunu kitabxanada keçirirdi və bütün dünyada elmdə olan yenilikləri

oxuyurdu. Onlardan xəbəri var idi və tez-tez laboratoriyaya gəlib bizə deyirdi ki, bu kiçik molekulların quruluşunu elədiniz, bəsd. İndi zülalların quruluşunu eləmək lazımdır. Amma bu sahə o vaxt çox yeni bir sahə idi. Mən sonralar başa düşdüm ki, Xudu müəllim 50-60 il qabağı görmüşdü.

Xudu müəllim təkə kristalloqraf kimyaçı alim deyildi. Rusiyada olan kristalloqrafçılardan və başqalarından fərqli olaraq həm də filosof idi. O, yazıçı idi, dahi idi. Xudu müəllim bayatılar, əsərlər yazıb. O, bütün ömrünü elmə həsr edib.

Xudu müəllim hər zaman tələbələrinin, yetimlərinin yanında idi. O, çox böyük alim, müəllim, insan idi.

"O, bizləri əsl vətəndaş olmağa çağırırdı"

olmasını göstərməsi məni heyratə gətirmişdir.

İkinci dəfə onu televiziya da gördüm. O, böyük müğənni və opera ustası Bülbül haqqında verilişdə Bülbülü anladır. Kimyaçı və Bülbül. O zaman mənə qərribə gəlsə də Xudu müəllimi elmlə sənət arasında sərhəd çəkməyən, əksinə, bunları "qoşa qanad" adlandırın bir alim kimi daha yaxından tanıdım. Universitetdə onun tələbəsi olmağı arzulasam da, bu arzunun gerçəkləşəcəyi ağılımdan belə keçmirdi. Çünki o, universitetdə çalışmırdı. Birinci kursda kristal kimyası dərslərini verən müəlliminizin (Xudu müəllimin tələbəsi Məmməd Çıraqlı) atası vəfat etdiyindən bir müddət olmadı və onun yerinə professor Xudu Məmmədovun gəldiyini eşitdikdə çox sevinmişdim. Mən o dərsi heç unuda bilmirəm və unuda bilməyəcəyəm də. O gündən etibarən kimya və Vətən anlayışları mənim üçün ayrı mənə verməyə başladı. Onun saat yarmıqlı dərsləri məni bir ömür irəliyə atdı.

Xudu müəllim o vaxta qədər gördüyüm müəllimlər kimi mənə kimyanın kəşflərindən, inkişafın-

Hacı Nəcəfoğlu,
Türkiyənin Kafkas
Universitetinin professoru,
Qafqaz və Orta Asiya
Araşdırma Mərkəzinin müdiri

dan, nailiyyətlərindən bəhs etməirdi, əksinə kimyanın önündə duran problemlərdən, çətinliklərdən danışdı. O, bizləri vətəndaş olmağa, əsl vətəndaş olmağa çağırırdı. Onun "Elmin sənə xalqına nə dərəcədə xeyir verəcəyini bilmirsənə, bu elmdən xalqın üçün istifadə edə bilmirsənə, sənə öyrəndiyin elm kimsəyə görə deyil... Biz elimizi dilimiz və musiqimiz səviyyəsinə yüksəltməliyik. Dilimiz və musiqimiz bizə nə qədər yaxın və əziz isə, elimizi də xalq üçün o qədər yaxın və əziz etməliyik... Elmin vətəni yoxdur, amma alimin vətəni vardır" - sözləri hələ də qulaqlarımda səslənir.

Oruc MUSTAFAYEV

Əvvəli səh. 1

Nobel Fondunun İdarə Heyətinin sədri professor Astrid Söderberq Viddinq çıxış edərək bildirib ki, "Alfred Nobel dünyanı bəşəriyyətin xeyrinə dəyişməyə kömək edəcək elmin, ədəbiyyatın və sülhə nailiyyətlərini unikal gücünə inanırdı. Bütün

bunlarda beynəlxalq əməkdaşlıq və biliklərin hörmət əsas əhəmiyyət kəsb edir.

O, biliyə, maarifçiliyə və həqiqətə söz göstərməyə inanırdı. Dünyamızın taleyi əvvəlcədən müəyyənləşdirilməyib... Dünyanı hər zamankından daha yaxın edən rəqəmsallaşma, həm də süni intellekt sayəsində sonsuz im-

kanlar, risklər həm elmi, həm də mədəni baxımdan nəzərdən keçirilməlidir.

Sərbəst fundamental tədqiqatlar vasitəsilə elm insan biliklərinin sərhədlərini araşdırır və genişləndirir, təbii qüvvələr və ixtiralar üçün əsas yaradır və beləliklə, dünyamızda gözənilməz gələcək hadisələrə hazır olmağı təmin edir".

2023-cü ilin böyük kəşfləri

İsveçdə Nobel mükafatları təqdim olunub

Stokholmda keçirilən mərasimə fizika, kimya, fiziologiya və tibb, ədəbiyyat və iqtisadiyyat sahələrində laureatlara mükafatlar İsveç Kralı XVI Karl Qustav tərəfindən təqdim olunub. Dünyanın ən nüfuzlu elm xadimləri monarxın ölündən diplomlar və qızıl medallar alıblar.

Fiziologiya və tibb üzrə Nobel mükafatına macar biokimyəçisi Katalin Kariko və amerikalı Dryu Vaysman layiq görülüblər.

Fizika üzrə Nobel mükafatı laureatı Pyer Agostini, Ferez Krauz və Ann L'Yuille olub.

Kimya üzrə Nobel mükafatı

Mungi Bavendi, Luis Bryus və Aleksey Ekimov arasında kvant nöqtələrinin kəşfi və sintezinə görə bölüşdürüldü.

2023-cü ildə iqtisadiyyat üzrə Nobel mükafatına Harvard Universitetindən Klaudio Qoldin layiq görüldü. Öz işində göstərir ki, qadınlar uşaqlara qulluq etmək üçün daha çox vaxt və güc sərf edirlər ki, bu da onların karyerada böyümələrini və müvafiq olaraq gəlirlərini artımasını çətinləşdirir.

Ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatına norveçli nasir, şair və dramaturq Yun Fosse layiq görüldü.

Daha bir mərasim Oslo bələdiyyəsində keçirilib, orada Nobel Sülh mükafatı İran həbsxanasında məhbus olan hüquq müdafiəçisi Nərgiz Məhəmmədinin ("qadınların əzabına qarşı mübarizəsinə" və həmçinin "hər kəs üçün insan hüquqlarının və azadlığın təbliği uğrunda mübarizəsinə" görə) uşaqlarına təqdim olunub. Onlar analarının nitqini oxuyublar, 17 yaşlı yeniyetmələrin arasında Məhəmmədinin yoxluğunun əlaməti olaraq boş bir stul qoyulub.

Oruc MUSTAFAYEV